

Şərq poeziyasının incə ənənələrini yaşıdan və onları poetik ruhla zənginləşdirən görkəmli Azərbaycan şairi Mirzə Şəfi Vazeh 1794-cü ildə Gəncə şəhərində anadan olmuşdur. O, dövrünün tanınmış memarlarından olan Kərbəlayi Sadıqın ailəsində dünyaya gəlmişdir. İlk təhsilini mədəsədə alaraq ərəb və fars dillərini mükəmməl öyrənən Mirzə Şəfi şəriət elmlərinə də dərin bələd idi. Təxəllüsü "ifadəli, aydın" mənasını daşıyan "Vazeh" onun yaradıcılığının mahiyyətini simvolizə edir. Şair həm Azərbaycan, həm də fars dillərində yazdığı şeirlərində bu aydınlığı və dərin mənanı əks etdirirdi.

lərində feodal cəmiyyətinin naqislikləri, mövhumat və cəhalet tənqid olunurdu. Bu xüsusiyyətlər onun yaradıcılığını dövrünün poeziyasından fərqləndirir. Poeziyası Şərq və Qərb ədəbiyyatı arasında mədəni körpü rolunu oynayaraq bu gün də oxucuları heyran etməkdə davam edir.

Vazeh öz əsərlərində insan ruhunun əzəməti ilə yanaşı, sevgi, həyat eşqi, gözəllik kimi dəyərləri də vəsf edirdi. "Züleyxa haqqında" şeirlər silsiləsi də məhz bu motivlər əsasında qələmə alınıb.

*Nə mavi göydəki mələklərlə,
Nə də ətirli çəmənlikdəki qönçə ilə
Heç əbədi günəş nuru ilə
Gözəlim Züleyxanı dəyişməyəm!
Çünki mələyin qəlbində yoxdur məhəbbət,
Qönçələr də olur həmişə tikanlı,*

Klassik poeziyamızın Mirzə Şəfi Vazeh səhifəsi

Mirzə Şəfinin əsərləri hələ XIX əsrin ilk illərindən başlayaraq təkcə Azərbaycan oxucularının deyil, dünya ədəbiyyatının da diqqətini çəkmişdir. Onun poeziyasının təsir gücü, Şərq mədəniyyətinin inceliklərini Avropa oxucularına çatdırması ilə xüsusilə diqqətə layiqdir. Bu prosesdə alman şairi və tərcüməçisi Fridrix Bodenştedtin rolu böyük olmuşdur. Mirzə Şəfidən Şərq dilləri və ədəbiyyat dərsləri alan Bodenştedt şairin yaradıcılığına heyran qalaraq onun şeirlərini alman dilinə tərcümə etmişdir. Onun "Şərqdə min bir gün" adlı kitabında Vazehin şeirləri tərcümə və nəşr olunmuş, daha sonra isə 1851-ci ildə "Mirzə Şəfi nəğmələri" adı ilə Almaniyada işıq üzü görmüşdür. Bu nəğmələr Avropa dillərinə dəfələrlə tərcümə edilmiş və geniş yayılmışdır. Lakin təəssüf ki, şairin zəngin yaradıcılığının böyük bir hissəsi günümüzdə qədr gəlib çatmamışdır. Əlyazmaların və şeirlərin itməsi onun ir-

Mirzə Şəfi yalnız şair və ədəbiyyat xadimi kimi deyil, həm də maarifçi ziyalı kimi Azərbaycan mədəniyyətində dərin iz qoymuşdur. Onun yaradıcılığı həm estetik gözəlliklə, həm də yüksək insanpərvərlik və mədəni zənginliklə dolu idi. Xalqın maarifləndirilməsi və təhsilin inkişaf etdirilməsi də ədibin fəaliyyətinin mühüm istiqamətlərindən birini təşkil edirdi. Belə ki, dövrünün ehtiyaclarını anlayaraq Azərbaycan dilində dərslərin və tədris materiallarının olmamasını böyük bir problem kimi görərək bu boşluğu doldurmaq üçün 1852-ci ildə Tiflisdə görkəmli alim Kazım bəyin tələbələrindən olan İvan Qriqoryevlə birlikdə ilk Azərbaycan dilində dərslər hazırlamışdır. "Kitabi-türki" adlanan bu dərslər qəza məktəblərində Azərbaycan dilini öyrənmək məqsədilə tərtib edilmişdir. Dərslərin tərtibi zamanı Mirzə Şəfi dilin sadə və ifadəli olması prinsipinə sadıq qalaraq Azərbaycan dilinin zənginliyini və aydınlığını göstərməyə çalışmışdır. Mirzə Şəfinin bu sahədəki fəaliyyəti, onun təkcə ədəbiyyatda deyil, maarifçilikdə də bir öncül olduğunu sübut edir.

**Günəşin nuru isə gecə yox olur,
Onların heç biri Züleyxa olmaz.**

Bundan başqa, onun "Yusif və Züleyxa", "Sədi və şah" poemaları, çoxsaylı qəzəlləri, rübailəri, kəskin satira və yumorla dolu aforizmləri də şairin dövrü üçün xüsusi əhəmiyyət kəsb edirdi. Klassik "Kitabi-türki" adlı ilk Azərbaycan dili dərslərinin müəlliflərindən biri olub. Həmin dövrdə Vazehin yaradıcılığı, onun tədris və maarifçiliyə yönəlmiş söylərini həzm edə bilməyən din xadimləri şairə güclü təzyiqlər göstərirdilər. Məhz bu səbəbdən Mirzə Şəfi 1840-cı ildə doğma şəhərini tərk edib. O, Qafqazın mütərəqqi mədəniyyət, elm və təhsil mərkəzi sayılan Tiflisə köçüb.

1840-cı ildə Tiflisdə qəza məktəbində Şərq dilləri üzrə müəllim işləyən Vazeh bu şəhərdə M.F.Axundov və A.A.Bakıxanovla dostluq münasibətləri yaradıb. Qeyd etmək lazımdır ki, onun gənc Mirzə Fətəli Axundovla tanışlığı da həyatında böyük rol oynayıb. Şairin həyatının ən maraqlı, yaradıcılığının ən parlaq dövrü bu şəhərlə bağlıdır. O, "Tiflislə əlvida" şeirində öz düşüncələrini məharətlə qələmə alıb. Yaradıcılığı, poeziyası ilə bir çox xalqların görkəmli nümayəndələrinin marağına səbəb olan şairin bezi şeirlərinə romanslar da yazılmışdır.

zəh Muzeyi inşa olunub və ədibin əsərlərinin yenidən tərcümə edilərək nəfis şəkildə nəşr olunması işlərinə başlanılıb.

Röya RÜSTƏMLİ,
"Respublika".

sinin tam şəkildə öyrənilməsinə çətinləşdirmişdir. Mirzə Şəfi Vazehin poeziyası həm klassik Şərq poeziyasının gözəlliklərini, həm də öz dövrünün sosial və mədəni problemlərini əks etdirir. Onun satirik şeir-